№ 47 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 9 **1904** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 9 № 47

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ. կէս տարվանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հեռաւոր ազդեցութիւններ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մոռացված դասակարգ. Նամակ Ախալցխայից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Նամակ Բէլգիայից. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Երկու մարգագետիններ։

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ամերիկայում անցաւ այն չափազանց գունաւոր և ազմկալի եապօնասիրութիւնը, որ բռնկվել էր Հեռաւոր Արևելքի խառնակութիւնների առիթով։ Այժմ հաշւի են առնվում ամեն տեսակ հանգամանքներ, թէ տնտեսական և թէ ընդհանուր քաղաքական, որոնք կարող են նշանակութիւն ունենալ ամերիկական շահերի տեսակէտով։ Ամերիկան ամենևին չէ ցանկանում, որ Հեռաւոր Արևելքում Եապօնիան այնպիսի դիրք գրաւէ, որ միւս պետութիւնների առևտրական ազատութեան իրաւունքները խախտվեն և փոտնգվեն։ Եւ եթէ նա համակրութիւն է ցոյց տուել Եապօնիային, դրա շարժառիթը եղել է այն, որ նա յոյս է ունեցել Եապօնիայի միջոցով առաջ տանել «ազատ դռների» գաղափարը Հեռաւոր Արևելքի երկրներում։ Եւ այն օրը, երբ Եապօնիան կը փորձէ արտօնեալ դիրք ստեղծել իր համար և դժուարութիւններ յարուցանել ուրիշ պետութիւնների առևտրի համար, խկոյն կը փոխվեն ամերիկական արդիւնագործների համար [illegible]։

Առանձնապէս Ամերիկան սկսել է օգտվել հանգամանքներից և կարելին չափ [illegible] [illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՌԱՑՎԱԾ ԴԱՍԱԿԱՐԳ

(Նամակ Բագուից)

—

Եթէ կայ մեզանում մի ամենից մոռացված, ամենից արհամարհված, խղճալի դասակարգ—դա ամենայն իրաւամբ կարելի է գործակատարների դասակարգը համարել։

Առաւօտեան ժամի 6-ից մինչև գիշերվայ 10—11 ոտքի վրա, չարքաշ աշխատանքում, նրանք քարշ են տալիս իրանց խղճուկ գոյութիւնը մի քանի կրօշների համար, զրկված լինելով ամեն մի զուարճութիւնից։ Ընտանեկան քաղցրութիւն ասած բանը նրանց համար գոյութիւն չունի և չէ էլ կարող ունենալ։ Վերադառնալով գիշերվայ ժամի տասն և մէկին, նրանք յոգնած, վաստակած՝ անկողին են մտնում և խկոյն և եթ քնում, որպէս զի միւս առաւօտ լուսաբացին դարձեալ սկսեն իրանց չարքաշ աշխատանքը։

Այդպիսի ընտանիքներում որդիքը չեն ճանաչում իրանց հօրը. նա նրանց համար մի հասարակ հիւրի պէս է լինում. գիշերը, հայրը գալուց, նրանք քնած են լինում, առաւօտեան գնալուց—նոյնպէս և միայն տօն օրերին է, որ որդիքը տեսնում են իրանց հօրը, այն էլ մի օտարի, մի հիւրի պէս։ Հայրը, վերև յիշած պատճառներով, չէ կարողանում հետևել իր զաւակների թէ բարոյական և թէ մտաւոր դաստիարակութեանը և ահա նրանցից, հէնց մանուկ հասակից, սկսվում են պատրաստվել մարդիկ, որոնք ապագայում միայն դժբախտութիւն են դառնում թէ ընտանիքի և թէ ազգութեան համար...

Աւելի վատ է ամուրիների դրութիւնը։

Դուրս գալով խանութից ժամի 10—11-ին, մի ժամանակ, երբ չէ կարելի ոչ թատրօն, ոչ ընթերցարան ու նման տեղեր գնալ, նրանք բնականաբար դիմում են դէպի զանազան „Аркадія"-ներ, իսկ այնտեղից հարբած դրութեան մէջ—անառականոցներ և նման տեղեր, որոնցով այնքան հարուստ է նաւթային մայրաքաղաքը։ Այնտեղ նրանք աներևակայելի օրգիաների մէջ անց են կացնում իրանց երիտասարդութեան ոսկի ժամերը, վատնում դառն աշխատանքով ձեռք բերած կոպէկները, վարակվում զանազան վեներական ախտերով և յետոյ երիտասարդ հասակում գերեզման մտնում, կամ թէ, որ աւելի ցաւալի, աւելի վրդովեցուցիչ է, հիւծված, նեխված մարմնով ամուսնանում են, վարակում իրանց անպարտ կանանցը և աշխարհ բերում մի հիւանդոտ սերունդ։

Չը կայ մէկը, որ մտածէ նրանց մասին, չը կայ մի հիմնարկութիւն, որ աշխատէ բարելաւելու նրանց վիճակը։ Իրանք գործակատարները թերևս կարողանային անխոնջ աշխատանքով բարելաւել տալ իրանց դրութիւնը, բայց նրանք էլ լուռ են մնում։ Իսկ մեր վաճառականները, նախկին գործակատարները, ուրախ են դրանով։

Եւ այսպէս, հազարաւոր երիտասարդներ, որոնք բարեյաջող պայմաններում կարող էին ազգի ու մարդկութեան համար պիտանի անդամներ լինել, շնորհիւ Բագուի փչացած, խեղդող մթնոլորտի, փչանում են մատաղ, երիտասարդական հասակում և ազգի ու մարդկութեան համար անպիտան և նոյն իսկ վնասակար անդամներ դառնում։

Իսկ մենք, մեր հարիւրաւոր համալսարաններով ու բիւր ինտելիգէնտներով, ձեռքներս ծալած, լուռ ականատես ենք լինում նրանց անկմանը ու մատը մատին չենք խփում օգնելու համար։

Ամօթ չէ՞ մի՞թէ մեզ։

Վ. Թումանեան

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

—

Փետրվարի 25-ին

Անցեալները գրել էինք «Մշակի» մէջ, որ մեր քաղաքային խորհրդի ձայնաւորների քառամեակը անցած սեպտեմբերին լրանալով, մեզանում շուտով նոր ընտրութիւններ են լինելու 1903—1907 թ. քառամեակի համար։ Արդէն ցուցակագրված են ընտրութեանը մասնակցելու իրաւունք ունեցող բոլոր տանտէրերի անունները և, ինչպէս երևում է քաղաքային վարչութեան մօտ օրերս պատերին կպցրած յայտարարութիւններից՝ առաջիկայ մարտի 18-ին սկսվելու են ընտրութիւնները։

Քաղաքային խորհրդի լիազօրների ընտրութիւնները մեր քաղաքի համար ունեն մեծ և կենսական նշանակութիւն։ Անմիջապէս նրանցից է կախված քաղաքի առաջադիմութիւնն ու բարեզարդութիւնը։ Ամբողջ չորս տարի նրանց ձեռքը պէտք է յանձնել քաղաքային գործերի ղեկը, նրանց իրաւասութեան պէտք է ենթարկել քաղաքիս բաղդը։ Ուստի պարզ է, թէ ի՞նչպիսի վստահելի անձինք պէտք է լինեն դրանք։

Մեր քաղաքը, համեմատելով միւս գաւառական քաղաքների հետ՝ շատ յետ է մնացել, ունի շատ պակասութիւններ ու կարիքներ, որոնք մինչև այսօր թողված են անհոգութեան և անուշադրութեան։ Այսպէս, օրինակ, քաղաքիս փողոցների և մայթերի մաքրութեան հըսկողութիւնը, գլխաւոր փողոցների կանօնաւորելն ու սալայատակելը, քաղաքային հասարակաց արտաքնոցներ շինելը, քաղաքի զանազան տեղերից հոսող՝ «Մարտայ-չայ», «Դարամահլա» և այլ առուներից գոյացած աղտաբեր հեղեղների դէմ միջոցներ գտնելը, քաղաքիս լուսաւորութիւնը կանօնաւորել, թաղային աղքատաց հոգաբարձութիւն ունենալը, մի միջնակարգ դպրոց հիմնելը, մի քաղաքային թատրօնական բեմ շինելը—կարիքներ ու անհրա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՐԿՈՒ ՄԱՐԳԱԳԵՏԻՆՆԵՐ

(Հնդկական աւանդութիւն)

ՀԵՆՐԻԿ ՍԵՆԿԵՎԻՉԻՑ

Իրար մօտ ընկած երկու երկիր կար, որոնք որպէս երկու առանձին մարգագետիններ, բաժանված էին միմեանցից պարզ գետակով [illegible]

Սա մի երկրից միւս երկիրը անցնելու [illegible]

Առաջինը անուանվում էր Կեանքի մարգագետին, իսկ միւսը—Մահվան մարգագետին։

Երկու երկիրներն էլ [illegible] Բրահման, որը և հրամայել էր, որ կեանքի երկրում իշխէ բարի Վիշնուն [1], Մահվան երկրում—խելօք Շիվա[2])։

—«Գործեցէք այնպէս ինչպէս լաւ կը դատէք»—ասաց Բրահման։

Եւ ահա Վիշնուի իշխանութեան տակ դրած երկրում կեանքը սկսեց եռալ. արեգակը սկսեց ծագել և մայր մտնել, երևացին գիշեր և ցերեկ, ծովային յորձանքները սկսեցին կատաղել և մեղմանալ, երկնքի վրա երևացին անձրևալից ամպեր, երկիրը ծածկվեց անտառներով, մարդկանցով, անասուններով և թռչուններով։

Սակայն որպէս զի բոլոր ապրող արարածները կարողանան աճել և բազմանալ, բարի աստուածը ստեղծեց սէրը, որին և հրամայեց միևնոյն ժամանակ լինել և բաղդ։

Այն ժամանակ Բրահման կանչեց Վիշնուին և ասաց.

—Քո երկիրը հասունացած է, և սրանից կատարելագործված բան դու չես կարող հնարել. բայց որովհետև երկինքը ես աւելի շուտ եմ ստեղծել, ուստի դու ննջիր և թող քո մարդանուանված արարածները առանց օգնութեան շարունակեն մանել կեանքի թելը։

Վիշնու կատարեց Բրահմայի հրամանը և այդ ժամանակից սկսած մարդիկ իրանց հոգսերը իրանք սկսեցին հոգալ։ Նրանց բարի դիտաւորութիւններից ծնվեց ուրախութիւնը, իսկ չար դիտաւորութիւնից—տխրութիւնը. մարդիկ զարմանքով նկատեցին, որ կեանքը անընդհատ ուրախութիւն չէ և այն թելը, որի մասին խօսում էր Բրահման, կարծես երկու մարդ է մանում. մէկը ծիծաղերես, իսկ միւսը արտասուալի աչքերով։

Մարդիկ ներկայացան Վիշնուի գահին և սկսեցին գանգատվել։

—Տէր, կեանքը տխրութեան մէջ դառն է և ծանր։

Վիշնուն պատասխանեց.

—Թող ձեզ սէրը մխիթարէ։

Ըմբռնելով այս, մարդիկ հանգիստ կերպով հեռացան, որովհետև, իրօք առօրեայ հոգսերը, համեմատած սէրից բղխած բաղդի հետ, այնքան չնչին նշանակութիւն ունէին, որ չարժէր նրանց վրա ուշադրութիւն դարձնել։

Սակայն սէրը մի և նոյն ժամանակ կեանքի վեհ մայրն է։ Եւ որքան էլ որ ընդարձակ էր այն երկիրը, որի վրա իշխում էր Վիշնու, այնուամենայնիւ մարդկանց սկսեցին բաւականութիւն չը տալ ոչ անտառների պտուղները, ոչ ծառերի մրգերը և ոչ վայրենի մեղուների մեղրը։ Այն ժամանակ նրանք, որոնք աւելի խոհեմութիւն ունէին, սկսեցին անտառներ մաքրել, դաշտեր մշակել և հունձ ժողովել։

Այսպէս երկրի վրա երևան եկաւ աշխատանքը։ Շուտով ամենքն էլ սկսեցին աշխատել, այնպէս որ աշխատանքը դարձաւ ոչ թէ կեանքի հիմքը, այլ նոյն իսկ ինքը կեանքը։

Իսկ կեանքից ծնվեց Աշխատանքը, Աշխատանքից—Յոգնածութիւնը։

—

Մարդկանց մի ստուար բազմութիւն դարձեալ ներկայացաւ Վիշնուի գահին։

—Տէր,—աղաչում էին նրանք, ձեռքերը տարածած,—Աշխատանքը ուժասպառ է արել մեզ, Յոգնածութիւնը քայքայել է մեր ոսկորները, մենք կուզէինք հանգստանալ, բայց կեանքը ստիպում է մեզ անընդհատ աշխատել։

Վիշնուն պատասխանեց։

—Կեանքը սրանից աւելի զարգացնելու իրաւունք չէ տրված ինձ մեծ Բրահմայից. սակայն ես իրաւունք ունեմ ստեղծել մի բան, որը աշխատանքի ժամանակաւոր ընդհատումը կը լինի, հետևապէս և հանգստութիւնը։

Եւ Վիշնուն ստեղծեց Քունը։

Այս նոր պարգևը մարդիկ ուրախութեամբ ընդունեցին և շուտով իմացան, որ աստուծոյ ձեռքից ստացած պարգևներից ամենամեծը քունն է։

Քնի ժամանակ հանգստանում էին վրդովմունքները, մոռացվում էին հիասթափումները, կազդուրվում էին ուժերը։ Քունը, որպէս բարի մայր, փարատում էր տխրութեան արցունքները և քնողների գլուխները մոռացութեան հանգիստ մառախուղով փաթաթում։

Մարդիկ փառաբանում էին քունը և ասում. «Օրհնեալ լինես, որովհետև դու աւելի լաւ ես, քան թէ արթուն կեանքը»։ Քնին մի բանում միայն կարելի էր յանդիմանել, որ նա յաւիտենական չէ, որ նրան յաջորդում է արթնութիւն, որից դարձեալ սկսվում է աշխատանք և յոգնածութիւն։

Այս միտքը մարդկանց սկսեց այնքան շատ

—

[1]) Շիվա հնդկական աստուածների երրորդ անձնաւորութիւնն է. նրա նշանակն է—կործանել, որպէս զի բարենորոգվի։

[2]) Վիշնու հնդկական աստուածների ամենամեծն է։ Ծան. Թ.

ժեշտ հարցեր են, որոնց գլուխ բերելը և լուծելը վերապահված է միայն քաղաքային կազմի իրաւասութեան։ Սակայն, ինչպէս ասացինք, այդ բոլոր պակասութիւնները մինչև այսօր թողված են անուշադրութեան։ Իսկ այդ պակասութիւնները լրացնելու և հոգալու միակ գրաւականն է՝ ունենալ արժանաւոր քաղաքային գործիչներ։ Քաղաքային խորհրդի կամ դումայի աջող կազմակերպութիւնից է կախված նրա բեղմնալից և արդիւնաւոր գործունէութիւնը, ուստի պէտք է աշխատել, որքան կարելի է, որ նոր կազմի ընտրութիւնները աջող լինեն։ Ընտրողների միակ սկզբունքը լինելու է քաղաքի և հասարակութեան շահը։ Բոլորովին պէտք է չքանայ նրանցից «խաթրը» ու «խնամէականութիւնը»։

Եթէ այս սկզբունքով առաջնորդվեն մեր ընտրողները, մենք ապագայում կունենանք քիչ շատ կանոնաւոր կազմ, որով ապահովված կը լինի թէ քաղաքի բարեկարգութիւնը և թէ բնակիչների բարեկեցութիւնը։

Սակայն մեր ժողովուրդը միշտ անտարբեր և անփոյթ է վերաբերվել դէպի այս կենսական հարցը։ Մի և նոյն երևոյթը մենք տեսնում ենք և այժմ։ Չը նայելով, որ ընտրութիւնը մօտ է, այսօր կամ վաղը սկսվելու է, սակայն մեր ժողովուրդը բոլորովին անտարբերութիւն ու սառնութիւն է ցոյց տալիս. ոչ մի հետաքրքրութիւն կամ նախապատրաստութիւն չենք նկատում դէպի այդ ընտրութիւնները։ Ուրեմն այժմեանից կարելի է գուշակել, թէ ինչ հետևանք են ունենալու դրանք։ Լոկ տրտունջներով ու անբաւականութիւններ արտայայտելով ապագայում—գործը չէ բարելաւում. այդ բոլորը պէտք է ի նկատի ունենալ միայն գործի սկզբին—ընտրութեան ժամանակ. օգտվենք առիթից և ընտրութեանը վերաբերվենք աչալրջութեամբ, մեր պարտականութեան և իրաւունքի խորին գիտակցութեամբ, ապա թէ ոչ ապագայի տրտունջներն ու բողոքները ապարդիւն են և անտեղի... Սպասենք, տեսնենք։

Ընտրող

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յիշեցնում ենք Թիֆլիսի մեր ընթերցողներին, որ այսօր երեկոյեան Թիֆլիսի արտիստական ընկերութեան թատրոնական դահլիճում յայտնի դոկտոր Բլիւմենտալ կը կարդայ դասախօսութիւն թոքախտի մասին։

—

Թիֆլիսում եղանակները վերջին օրերս անձրևային են. օդը բաւական տաք է. բուսականութիւնը սկսել է ցոյց տալ գարնանային կենդանութեան նշոյլներ։

—

Պարսկաստանի նախկին առաջին մինիստր Աթաբէկ-Ազամ Միրզա-Ալի-Ասխար-Խանը Մոսկվայի ուսումնարանական շրջանի վարչութեանը խնդրել էր, որ Պարսկաստանից եկած՝ Թագաժառանգ Նիկոլայի լիցէօնում սովորող պարսիկ աշակերտներն ազատ միան յունարէն լեզու սովորելուց։ Վերջերս այդ խնդիրը քննվել է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ և, ինչպէս ասում է «Новости» լրագիրը, վճռվել է դրական մտքով։ Ուրեմն գոնէ Պարսկաստանից եկած մի քանի սաներն ազատվում են յունարէն լեզուի աւելորդ բեռից։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը մշակել է կանանց չորս դասարանեան ուսուցչական սեմինարիաների ծրագիր։ Ենթադրվում է այդպիսի սեմինարիաներ բաց անել պետութեան զանազան մասերում՝ ձեռնհաս վարժուհիներ պատրաստելու համար։

—

Երևանի քաղաքագլուխ է նշանակված Յովհաննէս Մելիք-Աղամալեանը, նախկին քաղաքագլուխ Իսահակի եղբայրը։ Երկու անգամ ընտրութիւն նշանակվել էր քաղաքագլխի համար. առաջին անգամ ընտրված թեկնածուները ենթարկվեցին կրկնաքուէարկութեան և էլի որոշ ելքի չը հասաւ ընտրութիւնը, իսկ երկրորդ անգամ քուէարկութեամբ ընտրվեց երդուեալ հաւատարմատար Մնացականեանը, որին չը հաստատեցին։ Այժմ նշանակված է արդէն քաղաքագլուխ։

—

«Русь» լրագիրը հաղորդում է, որ ֆրանսիական մինիստրութեան տուած թւերի համաձայն, ֆրանսիական դրամագլուխ կայ ռուսական ֆինանսների մէջ հետևեալ չափով. ռուսական ֆոնդերի մէջ կայ 6 միլիարդ ֆրանկ, առևտրական և բանկային հիմնարկութիւնների, արդիւնաբերական և լեռնային ձեռնարկութիւնների մէջ 966 միլիօն ֆրանկ։

—

Հալաբարի ժողովրդական ներկայացումները Մուրաշկօի թատրօնում վերսկսվեցին։ Լսում ենք, որ սիրողների խմբի ժամանակաւոր ղեկավարութիւնը յանձն է առել դերասան պ. Ալիխանեանը։ Առաջին ներկայացումը տեղի ունեցաւ կիրակի, մարտի 7-ին։ Խաղացին Ա. Արէլեանի «Մարվող Ճրագներ» պիեսը։ Թատրօնը բաւական հասարակութիւն էր գրաւել, չը նայելով եղանակի վատութեանը։

—

Լսում ենք, որ Հայոց Դրամատիքական Ընկերութեան նախկին րէժիսոր պ. Մ. Զարաբեանը, հանգուցեալ Րաֆֆիի «Խէնթ» հանրածանօթ վէպը նիւթ առնելով՝ գրել է մի պիէսա «Խէնթ» անունով, որ և շուտով կը ներկայացվի գրաքննութեան՝ ներկայացնելու թոյլտուութիւն ստանալու համար։

—

Թիֆլիսի Ալէքսանդրեան ուսուցչական ինստիտուտի համար առանձին շէնք պէտք է կառուցվէր նոյն փողոցում, ուր գտնվում է հին շէնքը։ Բայց այժմ լսում ենք, որ կառուցումը յետաձգվում է, որովհետև շինութեան համար անհրաժեշտ գումարը մերժված է առայժմ։

—

Նորերս Պետերբուրգից վերադարձաւ Թիֆլիս սանիտարական տեսուչ բժիշկ Կ. Ստեփանեան և արդէն ստանձնեց իր պաշտօնը։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Չը նայած, որ արդէն «Մեծ պասի» չորրորդ շաբաթն է անցնում և շուտով առաջ կը հասնեն զատկական տօները, այնուամենայնիւ մինչև հիմա տեղիս եկեղեցիներում ոչ կանոնաւոր պատարագ է կատարվել երգեցիկ խմբով և ոչ էլ քարոզ խօսվել։ Չորրհնէքի տօներին էլ զուրկ էինք երգեցիկ խմբից։ Քանի դեռ գոյութիւն ունէր թեմական դպրոցը՝ կանոնաւոր երգեցիկ խումբ էլ կար և մենք հաճութիւն էինք ունենում լսել նրան։ Բայց հիմա՝ քանի որ չը կայ այդ դպրոցը իր խմբով, չը գիտենք ինչո՞ւ, ժողովուրդը, կարծէք, մոռացել է նրա մասին բոլորովին։ Զատկական տօներին աւելի է կարիք զգացվում երգեցիկ խմբի, բայց և այնպէս տեղիս հինգ եկեղեցիներից ոչ մէկը չէ մտածում այդ մասին։ Ձենք կարծում, որ ժողովուրդը խումբ պահելու դէմ որ և է բան ունենար, և եթէ մինչև հիմա ոչ ոք հոգ չէ տարել այդ մասին, դա աւելի շուտ երէցփոխների ու հոգևոր վարչութեան ծուլութեան պէտք է վերագրել։ Ենթադրենք թէ խումբ պահելը կապված է դժուարութեան և ծախքի հետ։ Իսկ ինչ մի դժուարութիւն է ներկայանում առհասարակ քարոզ խօսել։ Շուշին մի հայաշատ քաղաք է և միջի բնակիչներն էլ բաւական sqեs։ Ուրեմն այստեղ աւելի կարիք կայ կենդանի, մխիթարիչ խօսքի։ Ո՞վ պէտք է բաւականութիւն տայ այդ պահանջին։ Ի հարկէ, ներկայ պայմաններում,—հոգևորականութիւնը։ Իզուր չէ ասված. «կրկնելը աւելորդ չէ...», և մենք այդպէս անում ենք ու այդպէս էլ կանենք... Բայց, վերջապէս, մի օր վերջ լինելո՞ւ է այս բոլորին»...

—

Շարուրի գաւառի ՎԱՐՄԱԶԵԱՐ գիւղից մեզ գրում են. «Անցեալ օր անյայտ չարագործները գիշերով կոտրել են մեր եկեղեցու դրան կողպէքը և գողացել են եկեղեցու արծաթեայ բոլոր իրերը։ Գիւղական տանուտէրը ձերբակալեց հերթապահ ղարաւուլներին, բայց մի քանի ժամից յետոյ բաց թողեց։ Հրաւիրում ենք տեղական ոստիկանութեան ուշադրութիւն այդ հանգամանքի վրա»։

—

ՍԻՄՖԵՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Մշակի» № 33-ում տեղիս հաղորդված էր երգիչ Ջանպապեանի տուած կօնցերտի մասին։ Հաղորդված լուրի մէջ ասված էր, որ իբր պ. Ջանպապեանը զուտ արդիւնքի 25$^{0}/_{0}$-ը յատկացրել է հայոց դպրոցին։ Հաղորդված լուրը ճիշդ չէ։ Պարոն Ջանպապեանը ոչ մի կոպէկ չէ տուել տեղիս հայոց դպրոցի վարչութեանը։ Ճիշդ է, Ջանպապեանը պայման է կապած եղել հայոց դպրոցի վարչութեան հետ և խոստացած կօնցերտի զուտ արդիւնքից 25$^{0}/_{0}$-ը տալու, բայց իր խոստումը չէ կատարել, զուտ արդիւնքը գրպանել է ու հեռացել տեղիցս։»

—

ՂԶԼԱՐԻՑ մեզ գրում են. «Վերջապէս մի շարք ծխական ժողովներից յետոյ, վերջինում, փետրվարի 21-ին, ընտրվեցին երէցփոխներ ս. Աստուածամօր և ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիների համար։ Առաջինի համար ընտրվեց 62 ձայնով ընդդէմ 2-ի պ. Անդրէաս Ֆիլեանցը, իսկ երկրորդի համար—63 ձայնով ընդդէմ 1-ի պ. Կարապետ Աղաբալեան։ Երկուսն էլ երիտասարդ են. ցանկանում ենք նրանց աջողութիւն»։

—

«Մշակ»-ի ներկայ համարի հետ ուղարկում ենք մեր բոլոր բաժանորդներին «Проводникъ» ընկերութեան յայտարարութիւնը կրկնակօշիկների մասին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Ֆրանսիական զրահաւորութիւններ։ «Liberté» լրագիրը հաղորդում է, որ ապրիլի սկզբին Տօնկին պէտք է ուղարկվի ինժեներային օֆիցերների մի նշանաւոր խումբ հին ամրութիւնները նորոգելու և նորերը կառուցանելու համար երկրի զանազան տեղերում. այդ ամրութիւնները պէտք է, հարկաւոր դէպքում, ծառայեն իբրև ապաստարան գաղթականութեան սպիտակ ազգաբնակութեան համար։

Բալտիական էսկադրայի դերը։ «Eclair» լրագրի աշխատակիցը հաղորդում է իր մի հետաքրքիր խօսակցութիւնը, որ ունեցել է մի ռուս գեներալի՝ Սեվաստոպօլի վետերանի հետ։ Այդ գեներալը պատկանում է այն անձանց թւին, որոնք առանձին հետապնդութեամբ պահանջում էին շուտով պատերազմիկ պատրաստութեան մէջ դնել բալտիական էսկադրան և անմիջապէս աւարտել ռուսական բոլոր շինվող պատերազմական նաւերի կառուցումը։ Այդ նաւատորմը երկիւղ ազդող պատերազմիկ ույժ կարող է ներկայացնել և պատրաստ կը լինի Լիբավայից Հեռաւոր-Արևելք դուրս գալ յուլիսից ոչ ուշ։ Ճանապարհին նրա հետ կը միանայ ծովապետ Վերենիուսի էսկադրան։ Բալտիական նաւատորմը կը տայ Ռուսաստանին քանակական գերակշռութիւն Եապօնիայի ծովային ույժերի վրա, ի հարկէ, այն պայմանով, որ Պօրտ-Արտուրը և նրա մէջ գտնվող ռուսական էսկադրան ծառայեն իբրև գործողութեան հիմք։ Ահա ինչով է բացատրվում այն հանգամանքը, որ եապօնացիները ուղղել են Պօրտ-Արտուրի դէմ իրանց բոլոր ջանքերը։ Եապօնացիների ձեռնարկութիւնը դժուար է և վտանգաւոր։ Եթէ նրանց աջողվի նոյն իսկ պաշարել և ցամաքի կողմից կտրել Պօրտ-Արտուրը, բերդը, իր ունեցած պաշտպանողական միջոցներով, դէմ կը դնէ պաշարման և կը դիմանայ մինչև բալտիական էսկադրայի հասնելը։ Եապօնական ծրագիրը կարող էր հեշտութեամբ աջողվել չինացիների հետ ունեցած կռուի մէջ, բայց նրա իրագործումը աւելի բարդ է, երբ պէտք է գործ ունենալ լուրջ հակառակորդի հետ։ Ներկայումս եապօնացիները հետզհետէ կորցնում են բոլոր այն առաւելութիւնները, որ նրանք ձեռք էին բերել իրանց յարձակման յանկարծականութեամբ։

չարչարել, որ նրանք երրորդ անգամ ներկայացան Վիշնուին.

—Տէր,—ասում էին նրանք,—դու մեզ մեծ և աննկարագրելի բարիքներ շնորհեցիր, բայց այդ բարիքները թերի են. տնօրինիր այնպէս, որ քունը յաւիտենական լինի։

Վիշնուն կնճռեց յօնքերը ի նշան բարկութեան և ձանձրացուցիչ դիմումների և ասաց.

—Ես չեմ կարող ձեզ տալ այդ. գնացէք գետակի անցնելու տեղը, և նրա միւս կողմին դուք կը գտնէք այն, ինչ որ ցանկանում էք։ Մարդիկ հետևեցին աստուածութեան ձայնին և խուժանը ուղղվեց դէպի լճակը, կանգնեց նրա առաջ և սկսեց դիտել միւս կողմը։

—

Հանգիստ, պարզ և գոյն գոյն ծաղիկներով նկարված ջրի տարածութեան ետև փռվել էր Շիվիայի երկիրը—Մահի Մարգագետինը։

Այնտեղ ոչ արեգակ կար, ոչ օր և ոչ գիշեր, այլ ամբողջ տարածութիւնը միակերպ կարմրագոյն լոյսով էր ապրում։

Այնտեղ ոչ մի առարկայ չէր շարժվում, համագոյութեան միակ էութիւնը ամեն տեղ թափանցող կարմրագոյն լոյսն էր կազմում։

Երկիրը ամայի չէր. նրա մէջ երևում էին ձորեր և բլուրներ, որոնք ծածկված էին բազեղապատ գեղեցիկ ծառերով. բաղեղի և խաղողի ճիւղերը կախվել էին ժայռերից։ Սակայն թէ ժայռերը, թէ ծառերը, թէ ծառերի բունեը և թէ ընդհանրապէս բոյսերի վայելչակազմ ծղօտները համարեա թէ թափանցիկ էին և կարծես թէ շինված էին թանձրացած օդից։

Բաղեղի տերևները, առաւօտեան արշալոյսի նման, հազիւ նկատելի կարմրագոյն ցոլք էին թափում. ամեն ինչ հիանալի էր և կեանքի մարգագետնում անյայտ խաղաղութեամբ գուրգուրված։ Փայլուն մտախոհութեան մէջ ընկղմված՝ ամեն ինչ ննջել էր յաւիտենական քնով։

Պարզ օդում ամենաչնչին շարժում անգամ չը կար. ոչ մի ծաղիկ չէր շարժվում, ոչ մի տերև չէր ճօճում։

Աղմուկներով ափին մօտեցած մարդիկը, տեսնելով այս կարմրագոյն անշարժ տարածութիւնը, ուրախանալով հանդերձ՝ սկսեցին կամացուկ կրկնել.

—Ի՞նչ անդորրութիւն է տիրում այնտեղ և ինչպէս ամեն ինչ ննջել է լոյսի մէջ։

—Այո, այնտեղ հանգստութիւն և յաւիտենական քուն կայ։

—Գնանք յաւիտենական քուն որոնելու,—մի քիչ մտածելուց յետոյ ասացին աւելի յոգնածները։

Եւ նրանք մտան ջուրը։ Ծիածանագոյն փայլի հարթութիւնը, կարծես թէ ցանկանալով դիւրութիւն տալ անցնողներին, յետ քաշվեց, և բազմութեան մի մասը անցաւ։ Ափում մնացողներին մի անակնկալ տխրութիւն պատճառեց այս, և նրանք սկսեցին գնացողներին յետ կանչել։ Սակայն վերջիններից ոչ մէկը ձայն չը տուեց, այլ աշխոյժ կերպով շարունակում էին նրանք գնալ, աւելի և աւելի հրապուրված հիանալի երկրի կախարդիչ տեսքից։

Կեանքի ափում մնացողները նկատեցին, որ գնացողների մարմինները սկսում են թեթևանալ, լուսաւորվել և գերբնական բնաւորութիւն ստանալ։ Կարծես թէ այդ մարմինները հալվում էին այն թափանցող լոյսի մէջ, որով պատած էր Մահի Մարգագետինը։

Հանգստանալու համար անցնողները սկսեցին պառկել այնտեղի ծաղիկների և ծառերի մէջ կամ ժայռերի տակ։ Նրանց աչքերը թէև փակված էին, բայց երեսների արտայայտութիւնները կրում էին բաղդի և հանգստութեան այն դրոշմը, որը կեանքի Մարգագետինում չէր կարող տալ նոյն իսկ սէրը։ Դիտելով այս բոլորը՝ կեանքի մօտ մնացողները ասում էին միմեանց.

—Շիվայի երկիրը մեր երկրից լաւ և անոյշ է։

Եւ այն կողմը անցնողների թիւը սկսեց աւելի և աւելի սաստկանալ։

Հանդիսաւոր թափորով գնում էր չափահասների և ծերերի բազմութիւնը. մարդիկ կանանց հետ, մայրեր երեխաների հետ, պատանիներ, աղջիկներ և այլն։ Յետոյ հազարաւոր և միլիօնաւոր մարդիկ մինչև այն աստիճան խմբվեցին խաղաղ գետանցքի մօտ, որ կեանքի մարգագետնում համարեա թէ մարդ չը մնաց։ Այն ժամանակ Վիշնու, որի պարտականութիւնն էր կեանքը պահպանել, զղջաց բարկութեան րօպէին իր տուած խորհրդից, և չիմանալով թէ ինչ պիտի անել, ներկայացաւ ամենակարող Բրահմային.

—Արարիչ,—ասաց նա,—փրկիր կեանքը։ Մահի երկիրը այնքան պարզ, գեղեցիկ և բաղդաւոր ես դարձրել դու, որ ամենքն էլ գաղթում են իմ թագաւորութիւնից։

—Մի՞թէ քեզ մօտ այլ ևս ոչ ոք չէ մնացել—հարցրեց Բրահման։

—Մի պատանի և մի աղջիկ է մնացել, Տէր իմ։ Այս երկու արարածները չափազանց սիրում են իրար, և եթէ չեն ցանկանում յաւիտենական հանգստութիւն վայելել, պատճառն այն է, որ չեն ուզում փակել աչքերը, որպէս զի կարողանան միշտ միմեանց տեսնել։

—Էլ ի՞նչ ես ուզում։

—Մահի երկրի գեղեցկութիւնը և բաղդաւորութիւնը սահմանափակիր, ապա թէ ոչ այս երկուսն էլ կը թողնեն ինձ և կը հետևեն միւսներին, երբ սրանց սիրոյ գարունը կանցնի։

Բրահման մտածեց և ասաց.

—Մահի երկրի գեղեցկութիւնը և բաղդը ես չեմ խլի, այլ կեանքը փրկելու համար մի ուրիշ բան կանեմ։ Սրանից յետոյ մարդիկ պիտի անցնեն այն կողմը, բայց պիտի անցնեն ոչ սիրով։

Եւ այս ասելով, Բրահման խաւարից հիւսեց անթափանցիկ մի հաստ վարագոյր, ապա ստեղծեց երկու սարսափելի արարածներ, որոնցից մէկը Վիշտ անունն էր կրում, իսկ միւսը Երկիւղ, և սրանց հրամայեց, որ վարագոյրը կախեն գետանցքի մօտ։

Այնուհետև կեանքի մարգագետնում կեանքը սկսեց աճել, որովհետև Մահի երկիրը թէպէտ առաջվայ նման մաքուր, հանգիստ և բաղդաւոր էր, սակայն գետանցքից մարդիկ վախենում էին։

Տիրոսեան

Ամերիկացիների տրամադրութեան մէջ փոփոխութիւն։ Ամերիկայի հասարակական կարծիքի մէջ սկսվում են փոփոխութեան նշոյլներ երևալ, համակրական դէպի Ռուսաստանը։ Նիւ-Եօրկի «Herald» լրագրի մէջ «Վաճառական» ստորագրութեամբ մի յօդուած է տըպված, որից հետևեալ քաղուածներն ենք անում. «Ըստ երևոյթին, մեր կառավարութիւնը ամբողջովին գտնվում է Բրիտանիայի տիրապետութեան տակ և այրվում է ցանկութեամբ՝ ծառայել Անգլիային, թէև ի վնաս մեր ամենակարևոր շահերի, ինչպէս և բոլոր միացած պետութիւնների շահերին, բացի Եապօնիայից։ Անգլիան երբէք մեզ ծառայութիւններ չէ արել, երբ մենք պէտք ենք ունեցել և միշտ աշխատել է մեզ յանկարծակիի բռնել ու ստանալ մեզանից որ և է մի արտակարգ զիջումն։

«Ես յօժարութեամբ ընդունում եմ, որ եապօնացիները վերջին տարիները ընտիր վաճառանոց են տուել մեր առևտրի համար, որ նրանք շատ քաղաքավարի են, շատ առաջադէմ, լաւ ծովագնացներ են և զինուորներ... և որ շատ կարճ միջոցում նրանք կը հանդիսանան մեր ամենավտանգաւոր մրցակիցներ և իրանք կարող կը լինեն արտադրել իրանց հարկաւոր բոլոր ապրանքները, որով կը ստեղծեն այնպիսի դրութիւն, որ նրանց հնարաւորութիւն կը տայ բոլորովին վանել մեզ խաղաղ-ովկիանական առևտրական վաճառանոցներից։

«Մենք բոլորովին գտնվում ենք նրանց ձեռքում, երբ պէտք է լինում դիմել նրանց դատարանների միակողմանի արդարադատութեան. մեր մանուֆակտուրային ֆիրմաների շատ ներկայացուցիչներ կարող են հաստաքերքիր նիւթեր տալ, որ եապօնական վաճառականի պատուի և առևտրական բարեխղճութեան զգացմունքը բացակայ է։ Եապօնացիները մեր ամենավատ, ծածուկ թշնամիներ են, որոնք աջակցութիւն են ցոյց տալիս Ֆիլիպպեան կղզիներին։ Նրանք այնպէս են տրամադրված Ամերիկայի և Անգլիայի շնորհիւ, որ կազմել են Կօրէան և Չինաստանը յափշտակելու ծրագիրը. շնորհիւ Անգլիայի ու Ամերիկայի վարմունքին, այդ ծրագիրը շուտով կատարված իրողութիւն կը լինի...։ Իսկ հետևեալ քայլը կը լինի—Արևելքը՝ ասիացիների համար և թէ անգլիացին, թէ ամերիկացին կրիտիքական րօպէում կարտաքսվեն Ֆիլիպպեան կղզիներից։ Իսկ Եապօնիան, յետոյ, երբ հարկաւոր կը համարէ, ձեռքը կը պարզէ դէպի Հնդկաստանը։

«Շիտակը խօսելով, ով մեզանից, եւրօպական և ամերիկական ազգերից, կարող է յանդիմանել Ռուսաստանին, որ նա փորձեր է անում ապահովել իր համար ազատ նաւահանգիստներ Կօրէայում և Մանջուրիայում։ Իրողապէս այդ հարցի մէջ է կայանում Ռուսաստանի, իբրև համաշխարհային մի պետութեան, քաղաքական և առևտրական ապագան»։

—Գեներալ Կուրօպատկինի խօսքերը։ «Echo de Paris» թերթի Պետերբուրգի թղթակիցը հաղորդում է իր խօսակցութիւնը գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի հետ. Նա ասել է. «Մենք կը ջարդենք եապօնացիներին առաջ Մանջուրիայում և Կօրէայում, իսկ յետոյ զբօսանք կը կատարենք և նրանց կղզիների վրա։ Եթէ ինձ կը թոյլատրվի կարծիքս յայտնել, ես կասեմ, որ հաշտութեան դաշնագիրը մենք կը ստորագրենք միայն Տօկիօում»։ Ապա նա յայտնեց, որ յոյս ունի աւարտել պատերազմը յուլիսի սկզբներին։

—Եապօնացիների գործողութիւնները եւ յոյսերը։ Լօնդօնից հեռագրում են, թէ եապօնական շրջաններում, ըստ երևոյթին, լուրջ յոյսեր կան, թէ կարող են վերցնել Պօրտ-Արտուրը և Վլադիվօստոկը։ Ապացոյց կարող է ծառայել այն իրողութիւնը, որ եապօնացիները պատուիրել են Անգլիայում քարածուխի մեծ քանակութիւն՝ պայմանով հասցնելու Պօրտ-Արտուր և Վլադիվօստոկ։

Լօնդօնից դարձեալ հեռագրում են, որ Ինկօյից եկած տեղեկութիւններին նայելով, անցեալ կիրակի Պօրտ-Արտուրի մօտ տեղի է ունեցել նոր կռիւ, որ շատ կարճ է տևել։ Ռուսական և եապօնական էսկադրաները 30 ումբ են արձակել միմեանց դէմ առանց որ և է հետևանքի։ Այս լուրը հակասում է ռուսաց աղբիւրներից ստացված տեղեկութիւններին, որոնք ասում են, թէ անցեալ հինգշաբթի օրից ծովի վրա գործողութիւններ տեղի չեն ունեցել։

Բեռլինից, մարտի 3-ին, հեռագրում են. «Անհերքելի փաստերով ապացուցված է, որ եապօնացիները, հակառակ Հաագայի կօնֆերէնցիայի որոշումներին, գործ են ածում թունաւոր գազերով լցված ռումբեր։ Դիպլօմատիական աղբիւրից հաղորդում են, որ մեծ պետութիւնների կաբինետների մէջ ներկայումս բանակցութիւններ են լինում այն մասին, թէ հարկաւո՞ր է արդեօք միջոցներ ձեռք առնել և ի՞նչ միջոցներ, որպէս զի ստիպեն եապօնական կառավարութիւնը յարգել Հաագայի կօնֆերէնցիայի որոշումները։

ՆԱՄԱԿ ԲԵԼԳԻԱՅԻՑ

Բրիւսէլ, փետրվարի 29/13-ին

Անշուշտ հայ ընթերցողը լսած կը լինի եւրօպական «Կարնավալի» (Carnaval) մասին, որը, ինչպէս յայտնի է, լինում է բարեկենդանի և մեծ պասվայ ընթացքում, մի քանի անգամ։

Այս ժամիս Բրիւսէլի փողոցներում տիրում է մի արտակարգ կենդանութիւն։

Դուրս գալով փողոց, անցնում եմ քաղաքի երկրորդական փողոցներով և քայլերս ուղղում դէպի առաջնակարգ փողոցներից մէկը—բուլվարը։ Մնում եմ ապշած, տեսնելով մի ահագին բազմութիւն, որի միջով անհնարին է մի քանի քայլ անգամ անել։ Ամեն կողմից թափվում են ահագին քանակութեամբ մանր կտրըտած գոյնզգոյն թղթեր (confetti) և լցնում մարդու աչքերն ու բերանը։ Առօրեայ կեանքում տիրող դասակարգային խտրութիւնը այս անգամ չէ համարձակվել հրապարակ դուրս գալու, քանի որ տեսնում եմ իրար խառնված հարուստ թէ աղքատ, մեծ թէ փոքր, կին թէ տղամարդ, աստիճանաւոր թէ հասարակ բանւոր, մի խօսքով ներկայ են հասարակութեան ամեն խաւերից մարդիկ և բոլորն էլ միատեսակ ցնծում, հրճվում և ուրախանում են, քանի որ սա մի ժողովրդական տօն է։

Ահա անցնում են փողոցի միջով մի խումբ երիտասարդներ, երկու սեռից, իրար խառնված, իսկ սրանց առջևից գնում են մի քանի նուագածուներ, զանազան գործիքների վրա նուագելով և օդը լցնում են խլացուցիչ աղաղակներով, ցանելով իրար վրա վերոյիշեալ թղթերից, որոնք ծախվում են հէնց այստեղ—փողոցի մէջ կանանց և երեխաների ձեռքով, և որոնցից իւրաքանչիւրն իր բարոյական պարտքն է համարում, ահագին գումար բարձրացնելով, գովել իր ապրանքը։

Ահա անցնում է մի ուրիշ խումբ. սրանք արդէն ուսանողներ են տեղական զանազան բարձրագոյն ուսումնարանների, որովհետև կրում են ուսանողական գլխարկ, որը, ի դէպ պէտք է ասել, բաւական տարօրինակ ձև ունի։ Սրանք էլ նոյն ձևով առաջ են գնում, բարձրաձայն երգելով ուսանողական երգեր։

Դառնում եմ դէպի աջ մի յարմար տեղ գտնելու կանգնելու համար, և տեսնում եմ, որ մօտակայ փոքր փողոցից դուրս եկաւ մի ահագին խումբ. այս անգամ արդէն ո՛չ երիտասարդներից, այլ, ինչպէս մեզ մօտ ասում են, բաղկացած «եփած մարդկանցից», իրանց հետ ունենալով և հասակաւոր կանանց։ Սրանց հագուստը շատ ծիծաղելի է. օրինակ, տղամարդիկ հագել են կանանց շատ տարօրինակ շորեր, իսկ կանայք էլ տղամարդկանց նոյնչափ տարօրինակ հագուստներ։ Իրանց կարծիքով, իբր թէ երգում են, բայց այդ երգածը աւելի շուտ կարելի է ոռնոց անուանել, քան երգ։ Սրանց ետևից գնում է մանուկների մի խումբ, կապկօրէն նմանվելով մեծերի շարժումներին և օդը թնդացնում են, զարկելով փայտի կամ երկաթէ կտորներով վզերից կախուած թիթեղի կտորներին։

Մոռացայ ասել, որ այս բոլորից յետ չէ մնում և «հասարակական կարգի և անդորրութեան պահապանը»—քաղաքապահ ոստիկանութեան ստորին պաշտօնեան, որը շրջելով հանդիսատես հասարակութեան մէջ, իրան հաւանած կանանց ու աղջիկների վրա ցանում է գրպաններից հանած գոյնզգոյն թղթի կտորները։

Ո՞ւմ յայտնի չէ եւրօպական բուրժուազիայի ամեն մի յարմար առիթից օգուտ քաղելու սովորութիւնը։ Ահա անցնում է մի ահագին կառք, լծված յաղթանդամ ձիերով և զարդարված գոյնզգոյն թղթի կտորներով ու ծաղիկներով։ Կառքը ներկայացնում է մի գիւղական խրճիթ, որի առաջ գիւղացու շոր հագած մարդիկ, տէխնիկայի ամենավերջին կատարելագործված մեքենաներով կատարում են գիւղացու սովորական աշխատանքը։ Սա էլ մի որ և է երկրագործական գործիքների ֆաբրիկայի տիրոջ րէկլամն է, որով ուզում է սաղացնել իր ապրանքը։ Սրանց առջևից էլ գնում է կանոնաւոր երաժշտական խումբ, նուագելով զանազան եղանակներ։

Յայտնի է, որ այս տեսակ տօնախմբութիւնների ժամանակ լինում են և այնպիսի անհատներ, ի հարկէ հասարակութեան ստորին և բարոյապէս փչացած խաւերից, որոնք օգտվելով յարմար առիթից, մեղանչում են բարոյականութեան ամենատարրական օրէնքների դէմ, անկարգ կերպով ծիծաղելով և անպատկառ շարժումներ անելով, որով աւելի ևս զզուելի են երևում մարդու աչքին և վայր են գցում ժողովրդական տօների վեհ նշանակութիւնը։

Այս բոլորը տևում է մինչև ուշ գիշեր, երբ արդէն մարդիկ յոգնած լինելով, յիշում են, որ պէտք է գնալ հանգստանալու, որպէս զի միւս օրը կարողանան գնալ իրանց գործին օրական ապրուստի միջոցներ հայթհայթելու համար։ Իսկ հարուստ դասակարգը մտնում է կաֆէները և ռէստօրանները՝ լցնելու համար իր բազմապահանջ ստամոքսները։

Վերջացնելով նամակս, յոյս ունեմ, որ այս նկարագրութեամբ կարողացայ մասամբ հայ ընթերցողին ծանօթացնել եւրօպական «Կարնավալի» հետ։

Յ. Գասպարեան

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

6 մարտի

ԲԵՌԼԻՆ։ Գնդապետ Գլազէնապ օֆիցէրների բազմաթիւ շտաբի և 36 ձիաւորների ուղեկցութեամբ, անջատվելով ցամաքային ույժերից, հանդիպեց թշնամու հետապահ խմբին, որը անսպասելի կերպով զօրեղացաւ օգնական զօրքերով։ Գլազէնապ ստիպված էր յետ քաշվել։ Եօթ օֆիցէրներ և 19 զինուորներ սպանվեցին. 3 օֆիցէր, 2 (զինուոր ?) վիրաւորվեցին։

ԼՕՆԴՕՆ։ (Րէյտ. գործ.)։ «Րէյտերի գործակալութեան» Պետերբուրգի թղթակիցը հաղորդում է ճշգրիտ աղբիւրից, որ, Ռուսաստանի կարծիքով, այն դերը, որ Կօրէյան խաղում է Եապօնիայի վերաբերմամբ, դարձնում է այդ թագաւորութիւնը պատերազմող պետութիւն, որովհետև նա խախտեց չէզոքութիւնը։

ՏԵԱՆՑԶԻՆ։ («Րէյտ. գործակալութիւն»)։ Պէկինի ռուսաց դեսպանը վերսկսեց բողոք չինական զօրքերը Մեծ պատի այն կողմը ուղարկելու դէմ և պահանջեց, որ նրանք յետ կանչվեն, մատնացոյց անելով, որ հակառակ դէպքում Ռուսաստանը հարկադրված կը լինի համարել, որ Չինաստանը խախտում է չէզոքութիւնը ի նպաստ Եապօնիայի։

ՊՕՐՏՍՄՈՒՏ։ («Րէյտ. գործակալութիւն»)։ Լուր տարածվեց բրիտանական ստորջրեայ մակոյկի կորստի մասին 11 մարդուց բաղկացած ծառայողներով։

ՊՕՐՏ-ՍԱԻԴ։ Նկատված են ժանտախտով հիւանդանալու դէպքեր։

ՀՌՕՄ։ Պապը ընդունեց բոլոր կարդինալներին։ Կարդինալ Օրէլլիան շնորհաւորութիւն յայտնեց պապի վաղվայ անուանակոչութեան օրվայ առիթով։ Կարդինալ Օրէլլիայի մատուցած ուղերձին պատասխանելով, պապը յիշեց կրօնական միաբանութիւնների Ֆրանսիայից աքսորման մասին և բողոք յայտնեց աբեղաներին աքսորելու դէմ, նոյնպէս և այն վարմունքի դէմ, որին ենթարկվեցին երկու կարդինալները։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Դեռ ևս տեղի չունեցաւ Բ. Դրան պատասխանը այն յայտագրին, որ դաշնագրված պետութիւնների դեսպանները ներկայացրին։—Մակեդօնիայում ապրող յոյները գանգատվում են, որ բօլգարական չէտերը սպառնալիքներով ստիպեցին մի քանի գիւղացիներին անցնել էկզարխի կողմը։ Հիլմի-փաշան ընդունեց այդ գանգատները և հրամայեց քննութիւն կատարել, նախ քան կը թոյլատրեն էկզարքոսութեան իշխանութեան տակ անցնելը։ Մի քանի փախստականներ վերադարձան Բօլգարիայից։ Քաղաքացիական գործակալները ներկայումս զբաղված են բանտերի բարեկարգութեամբ և ճանապարհային հարկի հարցը կանոնաւորելով։ — Ապստամբված ալբանացիների պարագլուխ՝ Սուլէյմանը բազմաթիւ ապստամբների հետ միասին աքսորված է Փոքր-Ասիա։

ԼՕՆԴՕՆ։ («Րէյտ. գործ.»)։ Ծովային մինիստրութիւնը հաստատում է անգլիական ստորջրեայ մակոյկի կորստեան լուրը։ Նրան դիպաւ շոգենաւը։ Նաւի բոլոր ծառայողները խեղդվեցին։

7 մարտի

ԼԵԱՕԵԱՆ։ Մարտի 6-ին (Յատուկ թղթ.)։ Օտարահպատակների ընտանիքները հեռացան Ինկօուից. մնաց միայն օտարահպատակ առևտրականների մի փոքր թիւ։ Շոգենաւերը գալիս են միայն ցերեկը, որոնց բերում են ռուս լօցմանները։ Այժմ չինական բոլոր զօրքերը յետ քաշվեցին Լեաօխէից դէպի արևմուտք։—Գեներալ Լինէվիչ հրաման արձակեց մանջուրական զօրքերին, պատուիրելով, որ բոլոր զինուորները խաղաղ և բարեկամաբար ապրեն չինական ազգաբնակութեան հետ և որ ոչ ոք վիրաւորանքներ չը հասցնէ և ճնշումներ չը գործ դնէ։ Չինացիներից ամեն բան պէտք է գնվի բացառապէս առձեռն դրամով։ Հրամանի կատարման խիստ հսկողութիւնը դրված է զօրամասերի հրամանատարների վրա։ Գեներալ Լինէվիչի կարգադրութիւնները ամենահանգստացնող տպաւորութիւն գործեցին ազգաբնակութեան վրա։ Չինական ազգաբնակութիւնից առանց արգելքի գնվում են մըթերքներ, փուրաժ և գրաստ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ («Վօլֆի գործ.»)։ Արձակված է պաշտօնից մարշալ Արիֆ, սուլթանի սիրելին, որը երկար ժամանակ վալի և երկրորդ զօրաբաժնի հրամանատար էր Ադրիանօպօլում։ Ադրիանօպօլի կօմենդանտ նշանակված է գեներալ Շուքրի-փաշա։ Բանից երևաց, որ Արիֆի ժամանակ վիլայէտի և զօրաբաժնի կառավարչութիւնը կատարելապէս գոհացուցիչ չէր։

ԼՕՆԴՕՆ։ («Րէյտէր»)։ Չիֆուից ստացված մասնաւոր հեռագրի համաձայն, Եալու գետի վրա տեղի ունեցաւ պատերազմ։ Ռուսները, լուրերին նայելով, գերի տարան 1800 եապօնացիներին։

ՊԱՐԻԶ։ Հաղորդում են, որ տիկին Կարնօ և հանգուցեալ նախագահի հարսները կազմակերպեցին արհեստանոց սպիտակեղէն և վիրակապային զանազան նիւթեր պատրաստելու համար ռուս վիրաւորեալների համար։ Առաջին նուագ կը պատրաստվեն ամեն անհրաժեշտ իրեղէնները 200 մահճակալ ունեցող հիւանդանոցի համար։

ԱԶԻՆՍԿ։ Մարտի 6-ին երեկոյեան անցաւ գեներալ Կուրօպատկին։ Աւագ-քահանայ Ալէքսանդրօվ բարեմաղթական ճառ խօսեց։ Քաղաքագլուխը մատուցեց աղ ու հաց, երէցփոխ Մակսիմօվ մատուցեց պատկեր։ Գեներալը շնորհակալութիւն յայտնեց և ճանապարհ ընկաւ ազգային հիմնի երգեցողութեան և «ուռայի» աղաղակների ուղեկցութեամբ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մարտի 6-ին Հեռաւոր Արևելքից պաշտօնական տեղեկութիւններ չեն ստացված։ Ներքին գործերի մինիստրը արգելեց չորս ամսով դադարեցնել «Орловскій Вѣстникъ» լրագրի հրատարակութիւնը։

7 մարտի

ՄՈՒԿԴԷՆ (Պատերազմական)։ «Սկօրիյ» ականանաւի կործանումը Պօրտ-Արտուրի նաւահանգստի մուտքի մօտ՝ զուրկ է բոլոր հիմքերից»։ Գեներալ-մայոր Ֆլուգ»։

ՕԴԵՍՍԱ։ «Վարօնեժ»-ով գալիս են Նագասակիի ռուսական հիւանդանոցում եղած հիւանդ նաւաստիները և այդ հիւանդանոցի բոլոր ծառայողները։ «Վարեագի» և «Կօրէեցի» նաւաստիների ժամանելու օրվայ մասին ճիշտ տեղեկութիւններ չը կան։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Րէյտերի գործակալութեան» ներկայացուցիչը խօսակցել է եապօնական նախկին մինիստր Սուգէմատսուի, մարկիզ Իտօի փեսայի հետ։ Սուգէմատսուն ի միջի այլոց յայտնեց, որ Եապօնիան պատերազմ չէ մղում շահագիտական նպատակներով. Ֆրանսիան, Գերմանիան, Անգլիան և Միացեալ-Նահանգները օգուտ կը ստանան Եապօնիայի ջանքերից, որոնց նպատակն է ապահովել բաց դռների քաղաքականութիւնը և դաշնագրների պարտադիր գործադրութիւնը։ Այն կասկածը, որ Եապօնիան յոյս է դրել անգլիական բանակի և նաւատորմի վրա՝ զուրկ է ամեն հիմքից. Եապօնիան կարիք չունի զօրքերի օգնութեան։

ՏՕԿԻՕ (Րէյտ. գործ.)։ Կայսրը թագաժառանգի ուղեկցութեամբ բացարեց պարլամենտի արտակարգ նիստը մի ճառով, որի մէջ արտայայտեց հետևեալը. «Դաշնակից պետութիւնների հետ յարաբերութիւններն աւելի և աւելի անկեղծ են դառնում։ Կառավարութիւնը Ռուսաստանի հետ բանակցութիւններ էր անում, Ռուսաստանի կողմից անկեղծութեան բացակայութեան պատճառով՝ մենք ստիպված եղանք զէնքի դիմել՝ հարցը վճռելու համար. և այժմ կանգ առնել չէ կարելի, մինչև որ պատերազմի նպատակին չը հասնենք»։ Կայսրը իր ճառի մէջ կոչ է անում յանուն պետութեան փառքի և համոզում է պարլամենտին հաստատել կառավարութեան ֆինանսական ծրագիրը։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ (Կօրրէս. Բիւրօ)։ Բ. Դուռը, չը սպասելով, որ իրան յանձնեն ժանդարմե-

բիայի վերակազմութեան ծրագիրը, այսօր համաձայնութեան եկած պետութիւնների դեսպաններին յանձնեց իր պատասխանը, որի մէջ ընդարձակ հակաճառութիւններ կան արւած օտարերկրեայ մասնաժողովի ժանդարմերիայի վերակազմութեան պահանջների դէմ։ Այդ մասնաժողովի առաջարկներից մի քանիսը ընդունել է Բ. Դուռը, իսկ միւսները—ամենաէականները՝ մերժել։ Համաձայնութեան եկած պետութիւնների դեսպանների պատասխանը, որով նրանք պահանջում են մշակւած բարենորոգումների լիակատար ընդունելութիւնը, վաղը կը յանձնվի Բ. Դրանը։

8 մարտի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Այսօր պաշտօնական տեղեկութիւններ չեն ստացված Հեռաւոր Արևելքից։

ԻՐԿՈՒՏՍԿ։ Մարտի 8-ին գիշերը անցաւ Իրկուտսկի վրայով Մեծ Իշխան Բորիս Վլադիմիրովիչ և դիմաւորվեց նահանգապետի ու քաղաքագլխի կողմից։—Երկրի գլխաւոր հրամանատարը նոյն գնացքով ճանապարհ ընկաւ դէպի Բայկալ։

ՍԵՈՒԼ։ («Ռէյտ. գործ.»)։ Կորէյական կայսրը գիտաւորութիւն ունի, մարկիզ Իտօի գնալուց յետոյ, Եապոնիա ուղարկել արտակարգ դեսպան, երևի պրինց Իչիվանին։ Մարկիզ Իտօ ընդունում է այսօր օտար պետութիւնների ներկայացուցիչներին։

ՏՕԿԻՕ։ («Ռէյտ. գործ.»)։ Կառավարութիւնը հաւանօրէն կառաջարկէ պարլամենտին բարձրացնել կէրօսինի վրա մաքսահարկը, մի և նոյն ժամանակ սակայն ռուսական կէրօսինին անպայման որ և է առանձին մաքսահարկ չի սահմանվի, որովհետև կէրօսինի առևտուրը գլխաւորապէս գտնվում է անգլիական վաճառականների ձեռքում։ Ասում են, որ առաջարկութիւն կը լինի չը փոխել մաքսայարկը շաքարի վրա և սահմանել ներքին հարկ նրա վրա։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ («Ռէյտ գործ.»)։ Եապոնական դեսպանի միջնորդութեան համաձայն, կառավարութիւնը յանձնարարեց Պետերբուրգի դեսպան Մակ-Կորմիկին խնդրել ռուսաց կառավարութիւնից աջակցութիւն ցոյց տալ Սիբիրում գտնվող մօտաւորապէս 50 եապօնացիներին, որոնք պատերազմին չեն մասնակցել, հասնելու մինչև Բերլին, ուր եապօնական միսիան հոգ կը տանէ նրանց մասին։

—

Առեւտրական - հեռագրական գործակալութիւնից

—

7 մարտի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ „Нов. Время" լրագրին հեռագրում են Մուկդէնից. «Առ այժմ ամեն ինչ խաղաղ է։ Երբեմն Պորտ-Արտուրի մօտ երևում է թշնամու էսկադրան։ Ինկօում, գիշերները, ծովի վրա երևում են կրակներ։

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ։ Այստեղ ամեն ինչ խաղաղ է։

8 մարտի

ԲԵՐԼԻՆ։ «Norddeutsche Allgemeine Zeitung» լրագիրը կարծում է, որ անհնարին է երրորդ պետութեան միջամտութիւնը Ռուսաստանի և Եապօնիայի միջև եղած պատերազմին։ Ֆրանսիան և Անգլիան ամեն ջանքեր գործ են դնում, որպէս զի ընդհարումը չը տարածվի, սակայն պատերազմի ներկայ փազիսում անհնարին է որ և է խաղաղ միջնորդութիւն։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մ'ի հայ երիտասարդ,

որ լաւ գիտէ կանանց և երեխաների հագուստներ պատրաստել մօդաներով՝ կարիք է զգում ունենալ մի ընկեր, արհեստանոց բանալու համար։ Ընկերը պէտք է ունենայ դրամագլուխ—մի փոքրիկ գումար։ Բացի արհեստից կարող է և առևտրական տներում պաշտօն ստանձնել բացի տեղական լեզուներից, գիտէ նաև ֆրանսերէն։ Ցանկացողները կարող են դիմել հետևեալ հասցէով.

Верійскій спускъ, домъ Хелабина, № 35, Сергѣй Оганесянцъ. 2—3

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Տ. ԳԵՈՐԳ-ԲԵԳԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինովսկայա փ. № 16, տուն Եղիազարեանի։ 30—100

Տեղերի գներր 1 r. մինչեւ 20 կ.

ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ
Երեքշաբթի, մարտի 9-ին
ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
Դեկավարութ. Պ. Ա. ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ
մասնակցութեամբ օր. Խ ի թ ա ր ե ա ն ի
կը ներկայացնէ
ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ
Դրամա 3 գործ. հեղ. Նեվէժինի
Մասնակցում են. Տ.տ. Արաքսեան, Զաբէլ, օր.օր. Բէգիջանեան, Խիթարեան, Հայկանոյշ, պ.պ. Աղէլխանեան, Աղամիրեան, Ամօ-Խարազեան, Թաշճեան, Խուդանեան, Մարիկեան և ուրիշները։
Սկիզբն է ճիշդ $8^1/_2$ ժամին երեկոյեան։

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է Աղէքսանդր Արարատեանի
«Մ Ո Ւ Տ Ճ Գ Ն Ա Ւ Ո Ր»
գրքոյկը—վօդըվիլ երկու արարուածով։ Գինն է 20 կոպէկ։
Դիմել կենտրօնական գրավաճառանոցին, Զաքարիա Գրիգորեանցին, «Գուտտենբերգին» և հեղինակի այրին. Ֆօմինսկայա փողոց, № 15, տուն Դաւրիշեանցի։ 1—1

ԳՐՕՄԷԹԷՈՍ Ընկ. գրավաճառանոցում վաճառվում են հետևեալ գրքերը։

Ախվերդեան, «Հայ աշուղներ», գինն է	1—50
Գալստանեան, «Պատմութիւն Հայոց	1—50
Ա. Աբէլեան, «Մարող ճրագներ», դրամա 3 գործ.	— 50
«Հանրամատչելի գրադարան, Հ. Առաքելեանի, Անդէրսընի հէքիաթներ	— 50
» Արբեցողութեան դէմ	— 15
Գ. քահ. Պէտրով, «Աւետարանը իբրև մեր կեանքի հիմքը	— 20
Րաֆֆի, «Դաւիթ-Բէկ»	3—50
» «Սամուէլ»	3—50
Մանդէկացի, «Սիրոյ մեղքերը և նոցա ծագումը	— 10
Վ. Փափազեան, «Ասի»	— 30

«ԳՈՒՏՏԵՆԲԷՐԳ» գրախանութը վաճառվում են Գէորգ քահանայ Մկրտումեանի հետևեալ աշխատութիւնները.
Գրիգոր Զանեան ռուս մամուլի էջերում, (թարգմանութիւն) գինն է 35 կ.
Ալեքսանդր Դուվալի քահանան և իր քարողները (թարգմ.) գ. 25 կ.
Տանիկ փաշա կամ բուլղար միանձնուհու յիշատակարանը (փոխադրութիւն) գ. 15 կ.
Միխիթար հայր Դամեան Վէյսերի կեանքը (թարգմանութիւն) 10 կ.։ 1—5

«ԳՈՒՏՏԵՆԲԷՐԳ» գրախանութում վաճառվում են Յ. Սօլօվեանի հետևեալ աշխատութիւնները.
Մեռած ծովում, վէպ երեք մասից բաղկացած, գինն է 1 ր.
Կորած սէրս, վէպ, գինն է 50 կ.
Հարազատ գծեր, առաջին պրակ, գ. 15 կ. 1—5

Բժիշկ Կ. ՂԱԶԱՆՃԵԱՆԸ
Տեղափոխվելով կ ա ր ս ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12, երեկոյեան 5-ից մինչև 6 ժամը։
Միխայլօվսկայա փողոց, տուն Մակիեվի։

Իմ աշխատութեամբ լոյս են տեսել հետևեալ
ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ
Աշակերտաց համար

1. Դասատետր կրօնի	ա.	տարի	— 25
2. » »	բ.	»	— 20
3. » »	գ.	»	— 30
4. Հին-ուխտ	դ.	»	— 35
5. Նոր-ուխտ	ե.	»	— 40
6. Գործք առաքելոց	զ.	»	— 40

Ուսուցչաց համար

7. Ուղեցոյց կրօնի—հին-ուխտի (սպառ.)	— —
8. » » —նոր-ուխտի	2—50
9. Ուսումն քրիստոնէական կրօնի Դ. հ.	1—50
10. » » » Ե. »	— 50

Ինձ դիմողները ստանում են 1) 6 տարիների համար 25%. 2, 3, 4, 5 տարիների համար 20%, իսկ 7, 8, 9, 10 տարիների համար 35% զեղչ։
Կարելի է դիմել—1) ինձ (Коммерческое училище), 2) Центральная книжная торговля և 3) Книжный магазинъ «Гуттенбергъ».
58—100 Սահակ քահ. Սահակեանց

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Գր. Տէր-Գրիգորեանց
ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825. (ամեն օ.) 2—150

Բ Ժ Ի Շ Կ
Ա. Մ Խ Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն
Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներին, ամեն օր առաւօտեան 12—2, երեկոյեան 5—6։ Վեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանովի, Բախչիեվի դեղատան կից։

ՉԸ ՏԵՍՆՎԱԾ ԲԱՆ

2 ժամացոյց և 3 արժեքաւոր իրեր 15 րուբլու փոխանակ միայն 5 ռ. 25 կոպէկ։ 1) Գրպանի ժամացոյց, ճաշակաւոր կերպով ոսկեզօծած, արտաքին մասերը ոչնչով չեն զանազանվում իսկական ոսկուց։ 2) Շղթան ամերիկական ոսկուց։ 3) Բրելօկը — կողմնացոյց՝ ամերիկական ոսկուց։ 4) Կաշւէ ծխատուփ կամ դրամաքսակ հետը մի կնիք՝ անունը, հայրանունը և ազգանունը վրան։ 5) Ձրի ստանում է ամեն մարդ իբրև պրեմիա հիանալի պատի ժամացոյց, որ անհրաժեշտ է ամեն մարդու համար ննջարանում, մանկանոցում, գրասենեակում, խոհանոցում։ Պատի ժամացոյցն Աբեղեան Սիբիր ուղարկելու համար վճարվում է պօստի ծախքի լրացուցիչ մասը։ Դիմել. Т-ву Шарль, Варшава, центральная почта, ящикъ № 324. Улица Монюшки № 12/11։
Ուղարկում ենք վերադիր վճարով և առանց գրաւականի հինգ տարվայ երաշխաւորութիւնով։ Ե. Метцль. 8—8

Խոնարհաբար խնդրում եմ այն անձանց, որոնց մօտ կան Խ. Աբովեանի ձեռագրներից, մեզ յանձնեն. եթէ ոչ բոլորովին, գոնէ առ ժամանակ՝ արտագրելու համար։ Յարգանօք՝
Կ. Աբովեան
Թիֆլիս, Անտօնեան փ. № 23. (շ. ե.) 2—2

ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՒԻ ԴՊՐՈՑՆ
աւարտած մի հայ օրիորդ ընդունում է ձեռագործի զանազան աշխատանքներ.—կանանց հագուստեղէններ, սպիտակեղէններ, թաշկինակների և սփռոցների վրա հարթակար (գլադի) ամեն տեսակ տառեր, և այլն և այլն։ Պատուիրողների հասցէն թողնել «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցում։ 3—3

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Երեքշաբթի, մարտի 9-ին՝ Արտիստական ընկերութեան թատրօնում բժշկապետ Ֆ. Մ. Բլիւմենթալը կը կարդայ առաջին ժողովրդական դասախօսութիւնը «Թոքախտը իբրև ժողովրդական հիւանդութիւն» նիւթի մասին։
Ընթերցման ժամանակ ցոյց կը տրվեն բազմաթիւ լուսաւոր պատկերներ։
Սկիզբն է երեկոյեան 8 ժամին։
Տեղերի գինը նոյնն է, ինչ որ ցերեկվայ ներկայացումների ժամանակ։
Տոմսակները ծախվում են թատրօնի կասսայում։

Լոյս տեսաւ բ. մասը
Անի քաղաքի
ստերէօսկոպիկ պատկերների ժողովածուն բաղկացած 50 պատկերներից, գինը 10 րուբլի։ Ցանկացողները պէտք է դիմեն «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցը։ Նոյն տեղը ծախվում են սոյն հրատարակութեան Ա. մասը, նոյնպէս 50 պատկերներից բաղկացած, գինը 10 ր.։ «Ս. էջմիածին եւ շրջակայքը» 25 ստերէօսկոպիկ պատկերներ.—Էջմիածնի, Ճեմարանի, Զուարթնոց եկեղեցու, Գայիանէի, Հռիփսիմէի, Արարատի և այլ հետաքրքիր տեսարաններից բաղկացած։
Մի և նոյն ժամանակ աւելորդ չենք համարում յայտնել, որ մեր հրատարակած Անի ի 100 պատկերների կէսից աւելին առաջին անգամն է նկարվում և լոյս աշխարհ հանվում։
3—5 Լուսանկարիչ Ա. Վրոյր

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
ԳԻՈՐԳ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
տ ե ղ ա փ ո խ վ ե լ է Գրիբօյէդօվսկայա փողոց, տուն Միք. Անանօվի, № 17. տէլէֆօն № 1000։ Հիւանդներ ընդունում է առաւօտ. 10—11 ժ., երեկոյեան 6—7 ժ. (ե. հ. կ.) 6—6

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ
ԳԼԽԱՒՈՐ
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

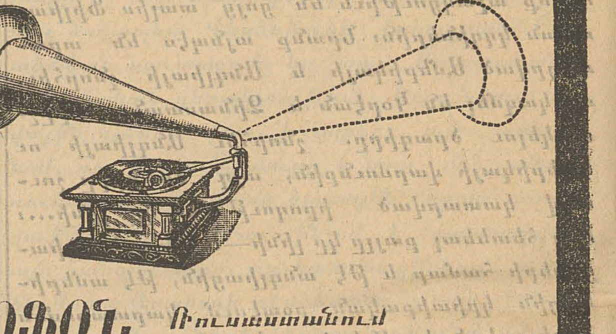

Ընկերութեան **ԳՐԱՄՕՖՕՆ** Ռուսաստանում
Թիֆլիս, Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, Արխեանցի տուն № 7.

Մեծ պահեստ ամենակատարելագործված սալօնական և կօնցերտային գրամօֆօնների։

«Մօնարխ» A	փոխանակ	175 ր.	125 ր.
» B	»	150 »	100 »
» C	»	125 »	80 »
«Հրաշք» փակ, 2 երկու մեծ պլաստինկայի լարվածքով փոխանակ		40 »	30 »
«Շտանդարտ» փակ, 2 մեծ պլաստինկայի լարվածքով փոխանակ		60 »	40 »
«Գրանդ» փոքր կօնցերտային բուպօրով փոխանակ		100 »	65 »

Մեծ պահեստ անշշուկ պլաստինկաների։

«Գիգանդ» (դիամետր 12).	5 »	
Գրանտ «Ecstra»	4 »	
» սովորական	2 »	50 կ.
Փոքր «Ecstra»	2 »	— —
» սովորական	1 »	20 »
Տամանիօ	10 »	— —

Լիբրէտտօ Ա. Դ. Վեալցեվայի—30 կոպ. ալբօմը.

Մեծ քանակութեամբ անշշուկ պլաստինկաների յայտնի և նշանաւոր երգիչների, ինչպէս են.—ռուսաց, վրաց, հայոց, թուրքական, պարսկական, թաթարական, լեհական, ֆրանսիական, անգլիական, իտալական, գերմանական և ուրիշները։
Մեծ քանակութեամբ բազմազան տեսակներ ռուսական և օտարազգեայ բէպերտուարի օրկէստրներից ու երգից։

Պահեստի խանութում կայ կօնցերտային գրամմօֆօնային դահլիճ, որտեղ գրամմօֆօնով հետաքրքրվողները կարող են ամեն օր, բացառութեամբ կիրակի օրերի, առաւօտեան $8^1/_2$ ժամից մինչև երեկոյեան 8 ժամը լսել ՁՐԻ ՆԵՐԳՈՎ ՆՈՐ ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐ։

Հին պլաստինկաների փոխելը նորերի հետ տեղի է ունենում հատը հատի հետ—փոքրերին զեղչելով 25 կ.—իսկ մեծ պլաստինկաների համար 50 կոպ.։
Պահեստի խանութում կան մասնաւոր արհեստանոցներ, որտեղ աշխատում են ամենալաւ տեխնիկներ։

Ն Ա Խ Ա Զ Գ Ո Ւ Շ Ա Ց Ո Ւ Մ

Մեր արտադրութիւնների հետզհետէ աճող պահանջի պատճառով, վերջերս երևացին մեր ապպարատների կեղծուածներ։ Աշխատելով զերծ պահել մեր մշտական կլիէնտներին այնպիսիներին հաւատ ընծայելուց, մենք յայտնում ենք ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ մեր ԳՐԱՄՄՕՖՕՆՆԵՐԸ և ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐԸ օժտված են ֆաբրիկայի դրօշմով։—«Գ Ր Ո Ղ Հ Ր Ե Շ Տ Ա Կ» և մենք երաշխաւորում ենք միայն այդպիսիների համար։ Բոլոր ուրիշ ապպարատները և պլաստինկաները, որոնք չունեն վերոյիշեալ «ԴՐՈՇՄԸ», պէտք է ընդունվեն իբրև կեղծուածներ և որոնց չը պէտք է հաւատ ընծայել։

ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻՆ ապրանքն ուղարկվում է վերադիր վճարով նախօրօք գրաւական ստանալուց յետոյ։

ՈՒՂԱՐԿԵԼԸ դէպի բոլոր երկաթուղու կայարանները եւրօպական Ռուսաստանի սահմաններում (ամառը և հաշիւ առած ջրային ճանապարհների նաւահանգիստները) կատարվում է խանութի հաշւով։ Պօստով ուղարկելը խանութն ընդունում է իր վրա կիսով չափ միայն։

Հասցէն՝ նամակների և փողային կօրրէսպօնդէնցիայի համար.—Գօլօվինսկի պրօսպէկտ. Արխեանցի տուն № 7։
Հասցէն՝ հեռագրների համար «ԳՐԱՄՕԿՕՄՊԱՆԻԱ» Թիֆլիս։
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊՐԷՅՍԿՈՒՐԱՆՏՆԵՐԸ և ԿԱՏԱԼՕԳՆԵՐՆ ուղարկվում և տրվում են
Ձ Ր Ի։
Պ.պ. գումարով գնողներին զգալի զեղչում։
Գումարով պրէյս-կուրանտներն ուղարկվում են ըստ պահանջման Ա Ն Յ Ա Պ Ա Ղ։ 17—50